

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ФРАНЦУЗ АНАТОЛІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 354.84:331.82

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ОХОРОНИ ПРАЦІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України

Олефір Віктор Іванович,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,
проректор з наукової роботи

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Кузьменко Оксана Володимирівна,

Національна академія внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративного права і процесу

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Мацюк Володимир Ярославович,

Головне оперативне управління Державної фіскальної служби України,
перший заступник начальника

Захист відбудеться «07» липня 2016 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.139.01 у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська 23

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська 23

Автореферат розісланий «06» червня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.М. Ямкова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Захист трудових прав, збереження життя і здоров'я учасників виробничого процесу – один з ключових пріоритетів сучасного цивілізованого суспільства. Відповідно до міжнародно-правових актів та Конституції України, людина, її життя і здоров'я, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Особи, які працюють, мають право на належні, безпечні та здорові умови праці, а держава забезпечує захист і виступає гарантом дотримання таких прав. Відтак, загальні принципи державної політики в галузі охорони праці, визначені законодавством України, спрямовані на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, адаптацію трудових процесів до можливостей робітника з урахуванням стану його здоров'я, психологічних та інших особливостей, що кореспондується із засадами захисту здоров'я працівників, визначеними в конвенціях Міжнародної організації праці та директивах Європейського Союзу.

За офіційними даними Державної служби України з питань праці (Держпраці), упродовж 2015 року на вітчизняних підприємствах смертельно травмовано 374 особи, а загалом зареєстровано 1274 випадки із смертельними наслідками, що сталися на виробництві (щодо 900 випадків складено акти за формою Н-5, за якими 638 подій визнано такими, що не пов'язані з виробництвом, тобто близько двох третин від усіх летальних). За даними Держгірпромнагляду (2013–2014 роки) і Держпраці (2015 рік, в Україні спостерігається зменшення кількості випадків смертельного виробничого травматизму: з 538 загиблих – у 2013 році до 374 – у 2015 році. Водночас ці показники не можна вважати цілком об'єктивними у зв'язку з численними вадами правового та організаційного характеру, що впливають на їх формування. До того ж офіційна статистика не враховує тіньову зайнятість населення, рівень якої останніми роками суттєво збільшився (за різними оцінками до 30–40 %).

Серед чинників, які негативно впливають на стан охорони праці, найвпливовішими визнано зношеність виробничих фондів, невідповідність робочих місць санітарно-гігієнічним нормам і правилам, використання технічних засобів без обліку та обов'язкових дозволів, недоліки трудової дисципліни, порушення режимів праці й відпочинку та ін.

Вирішення проблем охорони праці щодо забезпечення пріоритету життя і здоров'я осіб, які працюють, стосовно до результатів виробничої діяльності, створення безпечних та здорових умов праці, неможливе без ефективної роботи системи державного нагляду і контролю та сучасних, адаптованих до міжнародних стандартів, механізмів адміністрування. Суспільні відносини в галузі охорони праці як об'єкт адміністративно-правового регулювання характеризуються певними особливостями, зокрема розгалуженою діяльністю, на яку поширюється таке регулювання, багаторівневою системою нормативно-

правових актів, а також специфікою власне охорони праці як правового інституту.

Удосконалення адміністративно-правового регулювання охорони праці шляхом розроблення нових, більш ефективних його форм і методів можливе на основі всебічного вивчення та аналізу поняття і змісту, генези становлення та розвитку цієї сфери правовідносин, оцінки сучасного стану цього інституту, з'ясування причин недостатньої ефективності правозастосовних механізмів у діяльності суб'єктів публічної адміністрації, порівняльно-правового аналізу моделей адміністративно-правового регулювання охорони праці в зарубіжних країнах, комплексного опрацювання міжнародних правових документів.

Науковим підґрунтям дисертації стали праці дослідників адміністративного права та процесу: А. В. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, О. А. Александрова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, І. Л. Бородіна, В. М. Гаращука, З. С. Гладуна, І. П. Голосніченка, Т. О. Гуржія, О. В. Джафарової, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, І. Ф. Коржа, Т. О. Коломоєць, О. Д. Крупчана, О. В. Кузьменко, Д. М. Лук'янця, А. Ф. Мельника, О. І. Миколенка, О. М. Музичука, Н. Р. Нижник, О. Ю. Оболенського, В. І. Олефіра, О. І. Остапенка, С. М. Тимченка, В. О. Шамрая, Ю. С. Шемшученка та ін.

Окремі питання адміністративно-правового регулювання охорони праці розглядали О. В. Баклан, І. М. Булгаков, Д. В. Зеркалов, Г. І. Красних, В. Д. Мельгунов, Л. О. Остапенко та ін.

Науковий та практичний інтерес становлять також дослідження проблем охорони праці в інших галузях права, зокрема роботи М. Г. Александрова, В. С. Андрєєва, В. І. Прокопенка, В. Г. Ротаня (трудове право); Р. А. Майданика, О. Г. Бондар, У. П. Бек (цивільне право); В. І. Борисова, С. Я. Лихової, О. В. Таран (кримінальне право, криміналістика) та ін.

Зважаючи на вагомий внесок згаданих науковців у вирішення різних проблем охорони праці, питання адміністративно-правового регулювання цієї сфери правовідносин залишаються нерозв'язаними. Відсутні комплексні цільові наукові дослідження з відповідної проблематики, які ґрунтуються на сучасному законодавстві та правозастосовній практиці, враховують зміни, що відбулись в системі органів публічної адміністрації. Це вплинуло на обрання теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки, затвердженої Законом України від 4 квітня 2013 року № 178–VII. Напрямок дослідження узгоджується з положеннями Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015). Тема дисертації відповідає Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2011–2015 роки, затвердженим Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 року № 14.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є розроблення науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового регулювання охорони праці з урахуванням сучасного стану законодавства та правозастосовної практики, а також зарубіжного досвіду.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі *задачі*:

- з'ясувати поняття та зміст охорони праці, визначити його як об'єкт адміністративно-правового дослідження;
- висвітлити історіографію становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання охорони праці в Україні;
- охарактеризувати основи державної політики у сфері охорони праці;
- визначити поняття механізму адміністративно-правового регулювання охорони праці;
- розкрити зміст правового регулювання охорони праці;
- з'ясувати адміністративно-правові основи діяльності та повноваження органів публічної адміністрації щодо охорони праці;
- порівняти досвід адміністративно-правового регулювання охорони праці в інших країнах, визначити можливість імплементації окремих положень у національне законодавство;
- визначити підстави та форми взаємодії органів публічної адміністрації та інших суб'єктів щодо попередження порушень законодавства про охорону праці;
- уточнити підстави притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці, запропонувати заходи щодо удосконалення законодавчого забезпечення адміністративної відповідальності за правопорушення відповідної категорії.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері адміністративно-правового регулювання охорони праці.

Предмет дослідження – адміністративно-правове регулювання охорони праці.

Методи дослідження. Використано сукупність загальних та спеціальних методів наукового пізнання, обрання та поєднання яких зумовлено темою, метою, предметом, об'єктом, задачами дослідження. *Діалектичний метод* застосовано для з'ясування сутності досліджуваних явищ в єдності їх змісту та форми, визначення сутності та змісту адміністративно-правового регулювання охорони праці (розділи 1–3); *логіко-семантичний метод* – для визначення низки важливих понять та їх змісту, таких як охорона праці, адміністративно-правове регулювання, публічна адміністрація, поглиблення понятійного апарату (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3); *історико-правовий метод* – для вивчення генези адміністративно-правового регулювання охорони праці (підрозділ 1.2); *порівняльно-правовий метод* – для здійснення компаративістського аналізу національного і зарубіжного законодавства та практики його застосування (підрозділ 3.1); *структурно-функціональний метод* – для дослідження

повноважень органів публічної адміністрації у сфері охорони праці (підрозділ 2.3); *метод документального аналізу* – для вивчення й узагальнення результатів діяльності органів публічної адміністрації (підрозділ 3.2); *статистичний та соціологічний методи* – для одержання та узагальнення емпіричних даних (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3).

Емпіричну базу дослідження становлять дані офіційної статистики, узагальнення, інформаційні листи, роз'яснення, результати правозастосовної діяльності Державної служби України з питань праці (2015 рік), Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України (з 2012 року до передачі повноважень Держпраці), Міністерства соціальної політики України, Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та праці (за 2012–2015 роки); результати опитування 230 працівників підприємств різних форм власності та галузей виробництва (будівництво, сільське господарство, машинобудування, меблева промисловість, поліграфія, харчова промисловість), 78 працівників Держпраці (Держгіпромнагляду) у Київській, Харківській, Хмельницькій, Вінницькій областях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням адміністративно-правового регулювання охорони праці з урахуванням сучасного стану національного законодавства, правозастосовної практики та відповідного зарубіжного досвіду. У дисертації обґрунтовано наукові положення та висновки, що мають теоретичне та практичне значення, зокрема:

вперше:

- сформульовано поняття адміністративно-правового регулювання охорони праці як державного впливу на суспільні відносини у сфері охорони праці з боку уповноважених суб'єктів за допомогою адміністративно-правових засобів шляхом застосування сукупності адміністративно-правових методів з метою забезпечення прав працюючих на безпечні та здорові умови праці;

- визначено та розкрито основні форми взаємодії публічної адміністрації у сфері охорони праці та інших суб'єктів щодо забезпечення конституційного права громадян на належні, безпечні, здорові умови праці з урахуванням їх повноважень та завдань, а саме: 1) оперативний обмін інформацією, надання необхідних для роботи матеріалів і нормативних документів; 2) спільне опрацювання пропозицій щодо профілактики нещасних випадків на виробництві; 3) ознайомлення з планами роботи в частині проведення спільних перевірок, розроблення планів спільних перевірок суб'єктів господарювання; 4) державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог нормативно-правових актів охорони праці; 5) аналіз причин і чинників, що призвели до аварій і нещасних випадків; 6) спільне інформування органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань роботодавців, правоохоронних органів про систематичні порушення законодавства про охорону праці та внесення пропозицій щодо притягнення до відповідальності осіб, які порушують законодавство про охорону праці; 7) координація дій під час розслідувань нещасних випадків на виробництві з метою забезпечення

об'єктивності, правильного визначення причин і розроблення профілактичних заходів щодо їх недопущення; 8) забезпечення виконання профілактичних заходів згідно із затвердженими планами роботи та графіками перевірок підприємств; 9) участь у проведенні семінарів-навчань з керівниками суб'єктів господарювання з питань охорони праці, причин та обставин нещасних випадків; 10) підбиття підсумків проведення спільних дій, їх оприлюднення в засобах масової інформації; 11) інформування населення через засоби масової інформації про стан охорони праці, причини, обставини нещасних випадків на піднаглядових підприємствах; 12) здійснення взаємного контролю;

– запропоновано класифікацію нормативно-правових актів у сфері охорони праці: за місцем суб'єктів правотворчості в системі органів публічної адміністрації (акти вищого, центрального, локального рівнів); за сферою дії нормативно-правових актів (загальні та спеціальні правові акти, що регулюють діяльність у соціально-економічній, санітарно-гігієнічній, організаційно-технічній і лікувально-профілактичній сферах);

– на основі аналізу правозастосовної практики запропоновано концептуальне бачення структури й змісту базового нормативно-правового акта, який би врегульовував порядок прийняття окремих нормативних документів з охорони праці;

– сформульовано пропозицію стосовно виділення адміністративних проступків, що посягають на право працівників на безпечні та здорові умови праці, в окрему статтю «Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці» Кодексу України про адміністративні правопорушення;

удосконалено:

– поняття охорони праці як одного з напрямів державної соціальної політики, спрямованої на створення належних, безпечних і здорових умов праці, забезпечення відповідних прав робітників;

– наукове бачення елементів механізму адміністративно-правового регулювання охорони праці в діяльності органів публічної адміністрації;

– дефініції «адміністративно-правове регулювання», «механізм адміністративно-правового регулювання», «публічна адміністрація», «адміністративна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці», «адміністративний проступок у сфері охорони праці»;

дістало подальший розвиток:

– наукові положення щодо державного регулювання охорони праці в аспекті реалізації адміністративно-правових форм і методів;

– уявлення про організацію публічного адміністрування охороною праці в різні історичні періоди;

– систематизація зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання охорони праці;

– теоретичні положення інституту охорони праці як об'єкта адміністративно-правового регулювання;

– наукові підходи до дослідження змісту правопорушень у сфері охорони праці та особливостей застосування адміністративних санкцій за їх учинення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані теоретичні положення, висновки і пропозиції впроваджено та може бути використано у:

– *законотворчій діяльності* – при внесенні змін та доповнень до Закону України «Про охорону праці», інші законодавчі акти з питань регулювання охорони праці (довідка Інституту законодавства Верховної Ради України);

– *правозастосовній сфері* – для вдосконалення діяльності органів публічної адміністрації у сфері охорони праці (лист до Державної служби України з питань праці);

– *навчальному процесі* – для підготовки лекцій, навчальних програм, тестових завдань, а також під час проведення різних видів занять з дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес» (акти Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», Національної академії внутрішніх справ).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації обговорено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах, зокрема: «Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права» (Київ, 11–12 липня 2014 року); «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні» (Запоріжжя, 27–28 лютого 2015 року); «Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє» (Харків, 6–7 листопада 2015 року).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднено у восьми наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у наукових фахових виданнях з юридичних наук, включених до переліку МОН України, одна – у зарубіжному періодичному виданні, а також три – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (218 найменувань на 23 сторінках) і трьох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінок, з яких обсяг основного тексту – 180 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, зазначено ступінь її наукового розроблення та зв'язок з науковими програмами, планами і темами, визначено мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, розкрито методи дослідження, окреслено шляхи апробації, охарактеризовано публікації з відображенням головних положень дослідження.

Розділ 1 «Охорона праці як об'єкт адміністративно-правового дослідження» складається з трьох підрозділів, у яких висвітлено теоретичні засади дослідження охорони праці, передумови становлення, динаміка розвитку

адміністративно-правового регулювання та державної політики у відповідній сфері.

У підрозділі 1.1 «*Поняття та зміст охорони праці*» з позицій міждисциплінарного підходу досліджено поняття охорони праці, визначено його ознаки як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Встановлено, що в різних галузях знань охорона праці розглядається у правовому (сукупність правових норм, галузь права, правовий інститут, правовий принцип), соціальному (соціальне явище, елемент трудових відносин), організаційному (організація праці, технічні рішення), політичному (політична програма держави), економічному (грошові та інші витрати на реалізацію заходів з охорони праці), медичному (безпосередній вплив стану охорони праці на конкретному підприємстві на здоров'я працівників) та інших аспектах.

Обґрунтовано, що адміністративно-правове регулювання охорони праці передбачає цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини у сфері охорони праці під час здійснення комплексу правових, соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, організаційно-технічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я, працездатності людини у процесі трудової діяльності.

На основі наукових визначень поняття адміністративно-правового регулювання, з урахуванням специфіки охорони праці як сфери правовідносин, сформульовано дефініцію адміністративно-правового регулювання охорони праці як комплексного правового інституту адміністративного права.

Доведено, що адміністративно-правове регулювання охорони праці відбувається шляхом безпосереднього здійснення державно-владного впливу на суспільні відносини, пов'язані із здійсненням діяльності, до якої висуваються спеціальні вимоги щодо забезпечення збереження життя і здоров'я людини у процесі трудової діяльності, а також забезпечення стабільності, захисту прав і законних інтересів суб'єктів, які беруть участь у ній.

У підрозділі 1.2 «*Гене́за адміністративно-правового регулювання охорони праці*» здійснено ретроспективний аналіз адміністративно-правового регулювання охорони праці в різні історичні періоди.

Виникнення адміністративно-правового регулювання охорони праці пов'язується з розвитком промислового виробництва, зародженням та підсиленням профспілкового (робітничого) руху, розвитком окремих галузей, видів, засобів виробництва, що здійснювало вплив на формування державної політики у сфері охорони праці, створення державних і недержавних контрольно-наглядових органів, унормування їх діяльності.

Запропоновано періодизацію, яка охоплює найбільш важливі етапи становлення та розвитку контрольно-наглядової діяльності у сфері охорони праці: 1) кінець XIX ст. – створення спеціального органу, що здійснював нагляд за виконанням гірничих робіт («гірничі поліція», гірничі інспекція, гірничозаводська інспекція), покладання обов'язків котлонагляду на посадових осіб (губернські інженери, Фабрична інспекція Міністерства торгівлі та

промисловості); 2) радянський період (1917–1991 роки) – створення наглядових органів: інспекції праці, до повноважень якої належали реалізація актів державної влади з питань охорони праці, обов'язок ужиття заходів, спрямованих на забезпечення безпеки працюючих; державної гірничотехнічної інспекції та її територіальних органів. З 1933 року нагляд за охороною праці здійснювали профспілки (недержавні органи). У 1958 році в Україні створено Державний Комітет з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляді (Держгіртехнагляд), його контрольні повноваження поширювалися на найбільш небезпечні галузі виробництва; 3) сучасний етап – прийняття Закону України «Про охорону праці» (1992 рік), затвердження положення «Про державний комітет України з нагляду за охороною праці» (Держнаглядохоронпраці) та визначення його повноважень, а саме: здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про охорону праці в частині промислової безпеки, безпечного ведення юридичними та фізичними особами, які використовують найману працю, нормотворча діяльність, розслідування нещасних випадків на виробництві. У 2006 році утворено Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд). Унаслідок реорганізації Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи утворено Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки (2010 рік), якій передано функції ліквідованого Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Унаслідок ліквідації Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки (Держгірпромнагляд) її функції передано Державній службі України з питань праці (Держпраці) (2015 рік).

За даними опитувань, 95 % працівників Держпраці (Держгірпромнагляду) вважають що постійні зміни в системі органів публічної адміністрації у сфері охорони праці негативно впливають на організацію та якість їх роботи, а 75 % респондентів зауважили про недоцільність запровадження тривалих мораторіїв на проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо додержання законодавства про охорону праці.

У підрозділі 1.3 «Державна політика у сфері охорони праці» визначено мету, принципи, завдання та зміст відповідної державної політики.

Державну політику у сфері охорони праці запропоновано розглядати як системну діяльність органів державної влади, спрямовану за забезпечення прав осіб, які працюють, на безпечні та здорові умови праці.

Державна політика в галузі охорони праці ґрунтується на принципах: пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці; підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці; комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної

і соціальної політики, досягнень у галузі науки і техніки та охорони довкілля; соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності; адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я і психологічного стану; використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству; інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці; забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, які розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями й працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях; використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва

Підтверджено, що організаційно-правові засади державної політики в галузі охорони праці набувають формального визначення у відповідних державних цільових програмах, які спрямовані на розв'язання проблем охорони праці, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету, узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням тощо. У загальній структурі державні програми у сфері охорони праці належать до соціальних програм, які спрямовані на розв'язання проблем підвищення рівня та якості життя, проблем безробіття, посилення соціального захисту населення, поліпшення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти.

Обґрунтовано, що сучасна державна політика у сфері охорони праці має бути зорієнтована на практичні результати та включати стимулюючі, мотивуючі заходи адміністративно-правового регулювання, інноваційні управлінські технології. Це дасть змогу забезпечити належний рівень охорони праці, а також рентабельність виробництва, підвищення рівня зайнятості та доходів населення, збільшення надходжень до державного бюджету, стимулювання розвитку супутніх галузей та інфраструктури.

Розділ 2 «Механізм адміністративно-правового регулювання охорони праці» складається з трьох підрозділів, у яких визначено та проаналізовано окремі елементи, що становлять механізм адміністративно-правового регулювання охорони праці.

У підрозділі 2.1 *«Поняття механізму адміністративно-правового регулювання охорони праці»* розглянуто систему адміністративно-правових засобів та заходів, за допомогою яких здійснюється вплив на суспільні відносини у сфері охорони праці.

До складових механізму адміністративно-правового регулювання охорони праці належать: 1) встановлення обов'язкових для виконання правил і вимог у сфері охорони праці; 2) визначення обов'язків суб'єктів щодо додержання правил охорони праці, порядку здійснення їх діяльності; 3) адміністративно-правова легалізація діяльності та функціонування об'єктів, які пов'язані з ризиками для людини, суспільства, держави в разі невиконання вимог законодавства про охорону праці; 4) інформаційне забезпечення охорони праці; 5) нагляд і контроль за охороною праці з боку суб'єктів публічної адміністрації; 6) застосування заходів адміністративного примусу.

Наголошується, що сучасне адміністративно-правове регулювання охорони праці здійснюється переважно за допомогою методів, які мають змішану правову природу (поєднання адміністративно-правових та економічних правових заходів, форм і методів регулювання) та економічних за своєю природою методів, які реалізуються адміністративно-правовими засобами.

У підрозділі 2.2 «Правове регулювання охорони праці» визначено основні напрями та охарактеризовано тенденції нормативного регулювання охорони праці з урахуванням взаємного впливу норм міжнародного та національного законодавства.

Систему законодавства про охорону праці в Україні становлять: 1) міжнародні нормативні документи (конвенції, рекомендації та інші документи Міжнародної організації праці; Директиви Європейського Союзу; договори та угоди; окремі питання охорони праці регламентовані в нормативних документах Міжнародної агенції з атомної енергії, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Міжнародної організації зі стандартизації, Міжнародної організації авіації); 2) Конституція України (ст. 3, 21–24, 27, 43); 3) Кодекс законів про працю України (глава XI); 4) закони України: «Про охорону праці», «Про пожежну безпеку», «Про використання ядерної енергії та радіаційний захист», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», «Про охорону здоров'я». «Про загальнообов'язкове державне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності», «Про соціальний діалог», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про об'єкти підвищеної небезпеки», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; 5) укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України; 6) нормативна документація (стандарти, норми і правила, вимоги, положення, інструкції, розпорядження).

Обґрунтовано підхід, згідно з яким адміністративно-правове регулювання охорони праці доцільно розглядати як сукупність адміністративно-правових норм, які регулюють охорону праці (міжнародні акти, національне законодавство, нормативна основа форм і методів адміністративно-правового регулювання).

Встановлено, що система нормативно-правових актів з охорони праці складна та багаторівнева, до їх змісту та порядку прийняття висуваються спеціальні вимоги. Констатовано, що законодавством чітко не врегульовано питання щодо порядку прийняття нормативно-правових актів з охорони праці (окремі регулятивні положення передбачено в різних нормативних документах). Обґрунтовано доцільність прийняття єдиного нормативно-правового акта, у якому запропоновано передбачити та конкретизувати співвідношення компетенції різних органів публічної адміністрації, які приймають такі акти, визначено критерії розмежування їх форм і видів, ієрархію, загальні правила процедури прийняття відповідних актів. Наголошено на необхідності економічного аналізу нормативних актів з точки зору їх кількості та якості. Запропоновано структуру відповідного нормативно-правового акта.

У підрозділі 2.3 «Суб'єкти публічної адміністрації у сфері охорони праці» проаналізовано адміністративно-правовий статус та повноваження суб'єктів публічної адміністрації у сфері охорони праці, визначено напрями підвищення ефективності їх діяльності.

До ознак публічної адміністрації у сфері охорони праці належать: підпорядкованість політичній владі; забезпечення додержання законодавства у сфері охорони праці; діяльність у публічних інтересах; інші публічно-управлінські функції. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері охорони праці – це сукупність їх завдань, компетенцій, прав та обов'язків, визначених й урегульованих нормами адміністративного права.

Проаналізовано правовий статус та організацію роботи органів публічної адміністрації, їх структурних підрозділів, окремих посадових осіб.

З урахуванням сучасного стану нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері охорони праці визначено та проаналізовано правовий статус і повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці – Держаної служби України з питань праці (Держпраці). З'ясовано, як загальна компетенція цього органу розподіляється між його структурними ланками. Підкреслено, що, відповідно до положень ч.2 ст.17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», більшість функцій Держпраці становлять функції з надання адміністративних послуг, а отже, цей центральний орган виконавчої влади утворено як службу.

Запропоновано розподіл та розкрито зміст нормотворчих, організаційних та контрольно-наглядових повноважень Держпраці. Згідно з даними опитувань, головними недоліками публічного адміністрування охороною праці респонденти вважають: необ'єктивність статистичних показників про зайнятість населення в різних галузях виробництва, обсяг продукції, кількість нещасних випадків (86 %); неефективність системи аналітики травматизму (78 %); відсутність єдиної бази даних (75 %); хаотичні зміни та реорганізації в системі органів публічної адміністрації у сфері охорони праці (95 %).

Розділ 3 «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання охорони праці» складається з трьох підрозділів, у яких проаналізовано відповідний зарубіжний досвід, визначено форми взаємодії публічної адміністрації та інших суб'єктів у сфері охорони праці, розглянуто законодавчу регламентацію відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону праці.

У підрозділі 3.1 *«Адміністративно-правове регулювання охорони праці у зарубіжних країнах»* проаналізовано досвід законотворчої і правозастосовної практики зарубіжних країн та визначено можливості використання окремих положень у національному законодавстві.

Констатовано, що поняття публічної адміністрації в національному та зарубіжному адміністративному праві є подібним і визначається як сукупність органів й установ, які реалізують публічну владу шляхом виконання закону, підзаконних актів та вчинення інших дій у публічних інтересах.

Систему адміністративно-правового регулювання охорони праці у промислово розвинених країнах Європейського Союзу та США сформовано під впливом профспілкового руху, соціальних реформ, державної політики, орієнтованої на встановлення балансу публічних і приватних інтересів у питаннях охорони праці, комплексного підходу до формування правосвідомості робітників.

У більшості зарубіжних країн центральним органом, який здійснює нагляд і контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, є трудові інспекції (державний орган, що контролює діяльність підприємств усіх форм власності).

На основі загальної класифікації світових моделей інспекцій праці, яка включає в себе: 1) загальну модель (Франція, більшість франко- та іспаномовних країн (за винятком Португалії та Іспанії), Японія; 2) англоскандинавську модель (Велика Британія, Швеція, Ісландія, Нова Зеландія); 3) федеральна модель (США, Бразилія, Канада, Індія, Німеччина); 4) модель, яка включає спеціалізовані й відомчі інспекції (Австрія), Держпраці України визначено як таку, що належить до загальної системи інспекцій праці, оскільки це – єдина централізована система, до складу якої належить орган виконавчої влади, уповноважений здійснювати державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про охорону праці та його територіальні підрозділи. Обсяг повноважень Держпраці широкий – від здійснення нагляду і контролю за додержанням законодавства до складання протоколів про адміністративні правопорушення.

З урахуванням зарубіжного досвіду, удосконалення адміністративно-правового регулювання охорони праці в Україні можливе шляхом запровадження: 1) комплексного адміністративно-правового режиму, який орієнтований на стимулювання охорони праці, встановлює спрощені та швидкі адміністративні процедури, дозволяє заощадити фінансові та часові ресурси; 2) механізмів забезпечення прозорості та підзвітності в діяльності органів публічної адміністрації, які здійснюють контрольно-наглядові функції, зокрема

шляхом підвищення рівня інформаційної взаємодії та координації між інспекційними органами й іншими суб'єктами, вільного та достатнього доступу підприємств і громадян, на яких покладено обов'язок первинного дотримання вимог охорони праці до інформації про контрольні-наглядові функції і порядок їх виконання; 3) забезпечення відповідності структури, форм, методів і впливу публічної адміністрації цілям і вимогам охорони праці.

У підрозділі 3.2 «Взаємодія органів публічної адміністрації у сфері охорони праці та інших суб'єктів» визначено особливості взаємодії публічної адміністрації та інших суб'єктів щодо попередження порушень законодавства у сфері охорони праці.

Доведено, що необхідність взаємодії та співпраці під час здійснення заходів державного нагляду (контролю) з профілактики нещасних випадків на виробництві зумовлена спільними завданнями органів публічної адміністрації та інших суб'єктів (органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, правоохоронні органи, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання профспілок, об'єднання роботодавців, громадські організації) щодо забезпечення конституційних прав громадян на належні, безпечні та здорові умови праці.

За результатами опитування визначено, що взаємодія оцінюється як така, що потребує поглиблення та удосконалення, недоліками взаємодії є: 1) проблеми правового поля (53 %); 2) відсутність комплексного підходу до вирішення питань взаємодії (42 %); 3) формальність взаємовідносин суб'єктів взаємодії (67 %); 4) низький рівень організації підготовки спільних пропозицій та здійснення нагляду за їх упровадженням (73 %); 5) неефективний обмін інформацією (61 %).

Визначено істотні умови взаємодії, зокрема: координація спільних дій; взаємне визнання повноважень і зобов'язання дотримуватися принципів соціального партнерства; взаємне сприяння в реалізації повноважень і прав, визначених законодавством, з метою забезпечення належного захисту законних прав працівників на безпечні та нешкідливі умови праці та охорону праці.

У підрозділі 3.3 «Адміністративна відповідальність у сфері охорони праці» проаналізовано правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці, визначено її підстави, розкрито зміст провадження про адміністративні проступки.

Підтверджено, що систему правових заборон і обов'язків у сфері публічного адміністрування охороною праці, порушення яких призводить до адміністративної відповідальності, становлять відповідні адміністративні правопорушення, що мають певний рівень суспільної шкідливості, пов'язані з порушенням публічних інтересів, не є порушенням договірних зобов'язань.

Особливістю застосування адміністративних норм, що передбачають відповідальність за порушення у сфері охорони праці, є бланкетний характер їх диспозицій, що передбачає необхідність звернення до нормативно-правових актів у галузі охорони праці.

Згідно із загальною класифікацією адміністративних правопорушень, що передбачена в Кодексі України про адміністративні правопорушення, порушення вимог законодавства про охорону праці закріплені в главі 5 «Адміністративні правопорушення у галузі охорони праці і здоров'я населення». Об'єктом правопорушень, які посягають на право працюючих на безпечні і здорові умови праці, є порушення законодавства про охорону праці. Суб'єктивна сторона виявляється у формі прямого умислу або необережності. Об'єктивна сторона полягає у створенні перешкод щодо реалізації прав працівників на безпечні і здорові умови праці. Суб'єкт правопорушень – службові особи (власники підприємств, відповідальні за дотримання вимог законодавства про охорону праці), особи, які використовують найману працю.

Умовою притягнення до адміністративної відповідальності є виконання регламентованої процедури перевірки дотримання вимог законодавства про охорону праці. Уповноважені особи Держпраці розглядають справи про порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці щодо безпечного ведення робіт, зберігання, використання та обліку вибухових матеріалів у галузях промисловості та на підконтрольних об'єктах, а також невиконання законних вимог органів Держпраці (ч. 2 (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і 3, ст. 47, 57, 58, 93, 94, 188–4 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації сформульовано теоретичні положення та узагальнення, запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання охорони праці з урахуванням сучасного стану законодавства, правозастосовної практики та зарубіжного досвіду. До основних результатів дослідження належать такі:

1. Охорона праці як міжгалузєва правова категорія та об'єкт правового регулювання досліджується в конституційному, цивільному, податковому, трудовому, адміністративному, кримінальному та інших галузях права. Відмежування охорони праці як предмета адміністративно-правового регулювання, на відміну від інших галузей права, полягає в тому, що до нього належать питання державного управління охороною праці, державного нагляду та контролю за охороною праці, адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці.

2. Виникнення адміністративно-правового регулювання охорони праці наприкінці XIX ст. пов'язується з розвитком промисловості та окремих галузей, що визначені як потенційно небезпечні. У радянський період відбувається розбудова системи органів нагляду і контролю та удосконалення правової основи їх діяльності (1917–1991 роки). Сучасний стан адміністративно-правового регулювання охорони праці (з 1991 року й до сьогодні) характеризується пошуком оптимальної системи органів публічної адміністрації у сфері охорони праці, що супроводжується реорганізацією,

ліквідацією, створенням нових структур та правової бази їх діяльності. Обсяг повноважень контрольно-наглядових органів у різні історичні періоди кореспондувався з конкретними соціально-економічними та політичними умовами, розвитком окремих галузей промисловості й передбачав нагляд за охороною праці, додержанням трудового законодавства, нормативне регулювання відповідних відносин, фіскальні, дозвільні функції.

3. Державна політика в галузі охорони праці, у широкому розумінні, включає мету, завдання, принципи, механізм реалізації, у вузькому значенні – це система правових, соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, організаційно-технічних, лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на реалізацію державних пріоритетів у сфері охорони праці. Сучасна державна політика повинна враховувати сучасні світові тенденції та загальнонаціональні інтереси у сфері охорони праці.

4. Механізм адміністративно-правового регулювання охорони праці визначено як сукупність нормативно регламентованих адміністративно-правових засобів та заходів, які відповідно до завдань і повноважень здійснюють органи публічної адміністрації з метою впливу на суспільні відносини у сфері охорони праці. Специфіка механізму адміністративно-правового регулювання охорони праці визначається: джерелами правового регулювання охорони праці (міжнародні, національні законодавчі акти); особливим статусом суб'єктів публічної адміністрації; складною системою суспільних відносин у сфері охорони праці.

5. Систему нормативно-правового регулювання охорони праці становлять норми та положення міжнародного (наднаціонального) законодавства, Конституція України, національні закони, підзаконні акти, юридико-технічні документи. Запропоновано класифікацію адміністративно-правових нормативних актів та документів: залежно від суб'єкта правотворчості (акти вищого, центрального локального рівня); за сферою дії (загальні та спеціальні).

6. Публічна адміністрація у сфері охорони праці – це визначені законом суб'єкти, які мають повноваження здійснювати адміністративно-управлінські функції та діють з метою забезпечення інтересів держави та суспільства у сфері охорони праці. Систему органів публічної адміністрації у сфері охорони праці становлять: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

7. Позитивним досвідом адміністративно-правового регулювання охорони праці в зарубіжних країнах, який може бути застосовано в національному законодавстві та правозастосовній практиці, вважається: ідеологія узгодження інтересів працівників, роботодавців та держави в питаннях охорони праці, добровільність партнерства зазначених суб'єктів; створення простих та швидких механізмів регуляторної діяльності; забезпечення прозорості діяльності органів публічної адміністрації.

8. Підставою для взаємодії органів публічної адміністрації та інших суб'єктів у сфері охорони праці є виконання ними обов'язків щодо забезпечення конституційного права громадян на належні, безпечні, здорові умови праці з урахуванням їх повноважень та завдань. Етапами взаємодії визначено такі: ініціатива взаємодії; формування правової основи взаємодії; узгодження умов взаємодії; безпосереднє здійснення взаємодії; підбиття підсумків.

9. Адміністративна відповідальність розглядається як засіб, який разом із контрольно-наглядовою діяльністю органів публічної адміністрації забезпечує дієвість форм і методів державного регулювання охорони праці взагалі та адміністративно-правового регулювання зокрема. Адміністративні проступки у сфері охорони праці, залежно від об'єкта посягання, класифіковано на порушення вимог законодавства про охорону праці та порушення встановленого порядку управління у сфері охорони праці. Проведення у справах про порушення вимог законодавства про охорону праці – це процесуальна діяльність уповноважених державних органів щодо розгляду та вирішення справ про відповідні адміністративні проступки та притягнення винуватих до відповідальності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Француз А. А. Державна служба України з питань праці (Держпраці), як суб'єкт публічної адміністрації у сфері охорони праці / А. А. Француз // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Вип. 5–2. – Т. 4. – С. 133–136.

2. Француз А. А. Адміністративно-правове регулювання охорони праці у зарубіжних країнах / А. А. Француз // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – Вип. 29. – Ч. 2. – Т. 3. – С. 101–104.

3. Француз А. А. Поняття і види нормативно-правових актів з охорони праці / А. А. Француз // Прикарпатський юридичний вісник. – 2015. – № 3. – С. 112–114.

4. Француз А. А. Охорона праці як об'єкт адміністративно-правового регулювання / А. А. Француз // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Вип. 3–2. – Т. 3. – С. 78–82.

5. Француз А. А. Правовое регулирование охраны труда в Украине / А. А. Француз // Право и политика : науч.-метод. журн. – Кыргызская Республика, Бишкек. – 2015. – № 4. – С. 144–149.

6. Француз А. А. Контроль за додержанням законодавства про охорону праці: досвід Нідерландів / А. А. Француз // Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права : міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11–12 лип. 2014 р.). – Київ : Центр правових наукових досліджень, 2014. – С. 67–68.

7. Француз А. А. Правова основа та повноваження Державної служби з питань праці щодо проведення перевірок / А. А. Француз // Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 27–28 лют. 2015 р.). – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. – С. 69–71.

8. Француз А. А. Організація взаємодії Держпраці та Національної поліції / А. А. Француз // Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє : міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 6–7 листоп. 2015 р.). – Харків : Східно-укр. наук. юрид. організація, 2015. – С. 43–44.

АНОТАЦІЯ

Француз А. А. Адміністративно-правове регулювання охорони праці. – *Рукопис.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2016.

У дисертації розглянуто теоретичні та практичні проблеми адміністративно-правового регулювання охорони праці в Україні. Визначено охорону праці як предмет регулювання адміністративного права, висвітлено історіографію становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання охорони праці. Розглянуто та проаналізовано мету й принципи державної політики у сфері охорони праці, визначено поняття механізму адміністративно-правового регулювання цього інституту, особливості його правового регулювання. Досліджено повноваження та правий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері охорони праці, вивчено позитивний досвід адміністративно-правового регулювання охорони праці в зарубіжних країнах та запропоновано використання окремих положень у національній правотворчій та правозастосовній практиці.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, охорона праці, безпека виробництва, механізм адміністративно-правового регулювання, публічна адміністрація, адміністративна відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Француз А. А. Административно-правовое регулирование охраны труда. – *Рукопись.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2016.

Диссертация является первым в Украине комплексным монографическим исследованием теоретических и практических проблем административно-

правового регулирования охраны труда.

В работе определено понятие охраны труда как предмета правового регулирования административного права. Рассмотрены исторические предпосылки возникновения и становления административно-правового регулирования охраны труда, его развитие и современное состояние. Раскрыты и охарактеризованы цель и принципы государственной политики в сфере охраны труда.

Механизм административно-правового регулирования охраны труда определен как совокупность нормативно регламентированных административно-правовых средств и мер, которые в соответствии с задачами и полномочиями осуществляют органы публичной администрации с целью воздействия на общественные отношения в сфере охраны труда.

Систему нормативно-правового регулирования охраны труда в Украине составляют нормы и положения международного (наднационального) законодательства, Конституция Украины, национальные законы, подзаконные акты, юридико-технические документы.

Государственная политика в области охраны труда определена как система правовых, социально-экономических, санитарно-гигиенических, организационно-технических, лечебно-профилактических мероприятий, направленных на реализацию государственных приоритетов в сфере охраны труда. Современная государственная политика должна учитывать нынешние мировые тенденции и общенациональные интересы в сфере охраны труда.

Публичная администрация в сфере охраны труда – это определенные законом субъекты, обладающие полномочиями осуществления административно-управленческих функций и действующие в целях обеспечения интересов государства и общества в сфере охраны труда. Особое внимание уделено исследованию правового статуса и полномочий субъектов публичной администрации в сфере охраны труда.

К положительному опыту административно-правового регулирования охраны труда в зарубежных странах, который может быть применен в национальном законодательстве и правоприменительной практике, отнесены: идеология согласования интересов работников, работодателей и государства в вопросах охраны труда, добровольность партнерства указанных субъектов; создание простых и быстрых механизмов регуляторной деятельности; обеспечение прозрачности деятельности органов публичной администрации.

Основанием для взаимодействия органов публичной администрации и других субъектов в сфере охраны труда является выполнение ими обязанностей по обеспечению конституционного права граждан на надлежащие, безопасные, здоровые условия труда с учетом их полномочий и задач. Этапами взаимодействия определены следующие: инициатива взаимодействия; формирование правовой основы взаимодействия; согласование условий взаимодействия; непосредственное осуществление взаимодействия; подведение итогов.

Сформулированы основные направления взаимодействия публичной администрации и других субъектов по обеспечению конституционного права граждан на надлежащие, безопасные, здоровые условия труда с учетом их полномочий и задач.

Административная ответственность рассматривается как средство, которое наряду с контрольно-надзорной деятельностью органов публичной администрации обеспечивает действенность форм и методов государственного регулирования охраны труда вообще и административно-правового регулирования в частности. Административные правонарушения в сфере охраны труда, в зависимости от объекта посягательства, классифицированы на нарушение требований законодательства об охране труда и нарушение установленного порядка управления в сфере охраны труда. Производство по делам о нарушении требований законодательства об охране труда – это процессуальная деятельность уполномоченных государственных органов по рассмотрению и разрешению дел о соответствующих административных правонарушениях и привлечения виновных к ответственности.

Разработан ряд новых теоретических положений и дефиниций, а также практических предложений, направленных на совершенствование административно-правового регулирования в сфере охраны труда.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, охрана труда, безопасность производства, механизм административно-правового регулирования, публичная администрация, административная ответственность.

SUMMARY

Frantsuz A. A. Administrative legal regulation of occupational safety. – Manuscript.

Dissertation for obtaining academic degree of the Candidate of Juridical Sciences, specialization 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – International University of Personality Development «Ukraine», Kyiv, 2016.

Thesis provides analysis of theoretical and practical problems of administrative-legal regulation of occupational safety in Ukraine. Occupational safety is defined as subject regulating the administrative law; historical development of administrative-legal regulation of occupational safety is overviewed. Aim and principles of state occupational safety policy are examined; definition and characteristics of administrative-legal regulation mechanism are presented. Authorities and legal status of public administration subjects in occupational safety area are studied along with best practices of administrative-legal regulation of occupational safety abroad; separate provisions are offered to be implemented in the national legislative and law enforcement practice. Administrative sanctions for occupational safety violations are studied.

Key words: administrative-legal regulation, occupational safety, industrial safety, mechanism of administrative-legal regulation, public administration, administrative sanctions.